

Akademik Sosyal Arařtırmalar Dergisi
The Journal of Academic Social Science
Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 1-11

Önder ÇAKIRTAŞ¹
Erol GÜLÜŞTÜR²

**ARTHUR MILLER'İN *DEATH OF A SALESMAN* ADLI YAPITINDA
AMERİKAN RÜYASI ve ÇÖKÜŞÜ³**

ÖZET

Yüzyılımızın en önemli Amerikalı dram yazarlarından Arthur Miller'in kahramanları, haşin bir toplum içerisinde, kendi vicdanlarıyla yaşayabilmek için bireysel suç ve sorumluluklarıyla uzlaşmaya çalışır. Miller'in oyunları, genellikle aile hikâyelerini anlatan bireysel dramlar gibi gözükse de, çağının önemli toplumsal, siyasi ve ahlaki sorunlarına eğilir. Türkçe'ye *Satıcının Ölümü* diye çevrilen *Death of A Salesman* oyununda orta halli bir Amerikan ailesinin başarı, refah ve şöhreti yakalayabileceği fikrini yansıtan Amerikan Rüyasının izlerini yansıtan yaşamlarından kesitler aktarılır. Oyunun kahramanı Willy Loman, Amerikan kapitalist düzeninde, satış mesleğinin gerektirdiği ticari ilişkilere yönelik profesyonel bir bakış açısı kazanır. Ancak, özenle inşa edilmiş yapay hayatı içinde kişisel bir başarısızlık yaşar ve kendi düşüncelerinden ve ailesinden kaynaklanan hataları fark etmede başarısız olur. Başarısız oluşu, ailesinin ve özellikle eşinin ona karşı beslediği sevgiyi azaltmaz, ancak materyalist bir kimliğe bürünüp zenginlik uğruna sürekli gerçeklikten uzak tavırlar takınması düşünü kurduğu başarı, refah ve şöhretin sonunu getirir. Bu çalışmanın amacı Amerikan Rüyasının göçmenler üzerindeki etkisini ve Amerika'nın göçmenlerce nasıl değerlendirildiğini Arthur Miller'in *Death of A Salesman* oyunundaki Loman ailesi örneği ile aktarmaktır.

Anahtar Sözcükler: Arthur Miller, Amerikan Rüyası, *Death of A Salesman*, Willy Loman.

**THE AMERICAN DREAM AND ITS COLLAPSE IN ARTHUR MILLER'S
*DEATH OF A SALESMAN***

ABSTRACT

Regarded as one of the most important American dramatists of our century, Arthur Miller's heroes try to compromise with individual crime and responsibilities to live their own conscience in a harsh society. Although Miller's plays seem to be individual drama often telling stories of family, they are inclined to reveal important social, political, and moral problems of the age written. Translated into Turkish as *Satıcının Ölümü*, the play

¹ Ar. Gör., Bingöl Üniversitesi, English Language and Lit., ocakirtas@bingol.edu.tr

² Okt., Bingöl Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, egulustur@bingol.edu.tr

³ Bu çalışma 12. Uluslararası Dil, Yazın, Değiş Bilim Sempozyumunda sunulan bildirinin revize edilmiş ve genişletilmiş halidir.

reflects an American middle-class family, their capability to capture success, wealth and fame; traces of the idea of the American dream are transferred. Protagonist of the play, Willy Loman acquires a professional perspective for trade relations in the American capitalist order. However, there is a failure in his personal-carefully constructed artificial life;he fails to recognize the errors caused by the family and his own thoughts. His failure does not reduce his family's and especially his wife's love for him, but donning a materialistic identity for the sake of wealth together with unrealistic attitudes brings the end of the dream of success, prosperity and fame. The purpose of this study is to scrutinize the impact of the American Dream on the immigrants and how the United States is assessed by the immigrants with the instance Loman family in Arthur Miller's play *Death of a Salesman*.

Key Words: Arthur Miller, American Dream, *Death of a Salesman*, Willy Loman

GİRİŞ

“Özgürüz biz. . .Özgürüz. . .”

—Linda Loman, Willy'nin mezarı başında.

Amerika'nın 'özgür, mutlu ve eşit' ideallerini *Death of A Salesman*'dayerden yere vuran Arthur Miller, Amerikan Rüyasının çoğunlukla ulaşılamaz olduğunu iddia eder. Bu yapıttan da çıkarılacağı üzere, sadece doğru zamanda doğru yerde olacak kadar şanslı olanlar başarılı olur ve geride kalanlar bütün yaşamları boyunca Amerikan Rüyasının barındırdığı maddi ve duygusal başarıya asla ulaşamaz. Miller, bu yapıtta insanların Amerikan Rüyasına gerektiğinden fazla bağlanmalarından dolayı, sahip oldukları hayattan zevk almalarının mümkün olmadığını iddia eder. Miller'in ütopyik bulduğu Amerikan Rüyası, insanların diğer ülkelerde sahip olacaklarından daha iyi bir hayat kurmada gösterdikleri başarılarından gurur duymalarını engelleyecek sahte bir umut oluşturur.

Bu doğrultuda, bu çalışma, iki dünya savaşı ve büyük ekonomik ve sosyal depresyonlar ataklık etmiş Amerikalı dram yazarı Arthur Miller'in *Death of a Salesman* adlı yapıtında Amerikan Rüyasının izleklerini tartışmayı amaçlar. Bu kapsamda birinci kısımda öncelikle Amerikan Rüyasının kökeni kavramsal bağlamda irdelenecek, ikinci kısımda Amerikan Rüyasının temel bileşenleri olan '1-Özgürlük, 2-Bireycilik, 3-Hareketlilik, iyimserlik, esneklik, 4- Çok Çalışma, 5- Gelişme' alt başlıkları yapıtla ilişkili olarak açıklanacaktır. Son kısımda ise ulaşılan sonuçlar değerlendirilecektir.

AMERİKAN RÜYASI ve ARTHUR MILLER

Amerikan Rüyası, Amerika Birleşik Devletleri'nin, özgürlüğün refah ve başarı için bir fırsat sunduğu ve çok çalışma ile gelişmeye dönük toplumsal hareketliliğin elde edildiği idealler kümesinden oluşan ulusal değerler sistemidir. Amerikan Rüyası terimi ilk kez 1931 yılında Amerikalı tarihçi James Truslow Adams tarafından “tüm milletlerden milyonlarca insanın Amerika'ya yerleşme isteğini”(Adams, 2012: 214-15) ifade etmek için kullanılmıştır. Adams'ın 1931 yılında Amerikan Rüyası tanımını yaparken de ifade ettiği gibi, bu rüyanın benimsediği ideal hayat, sosyal sınıfa veya doğuştan sahip olunan koşullara bakılmaksızın “herkesin yetenek ya da başarısına göre fırsatları barındıracak şekilde daha iyi, daha zengin ve daha dolgun ” (agy., 2012: 214-15) bir yeterlilikte olmasını ifade eder. Amerikan Rüyası düşüncesi, “Tüm insanlar eşit yaratılmıştır” ve insanlar “Yaşam, Özgürlük ve Mutluluk” dâhil “Yaratıcı

tarafından bazı devredilemez haklara sahip kılınmıştır“ (Kamp, 2009) ifadelerini barındıran Birleşik Devletler Bağımsızlık Bildirgesine dayanır. Adams'ın da belirttiği üzere:

Bu rüya, Avrupalı üst sınıflarca layıkıyla yorumlanmayacak kadar çetin bir rüyadır ve çoğumuz bu rüyadan yorgun ve güvensiz bir şekilde uyanırız. Bu, sadece otomobil ve yüksek ücretlerle alakalı bir rüya değildir; aynı zamanda her erkek ve her kadının doğuştan yetkin olduğu şekilde en gerekli öneme ulaşmasının mümkün olduğu ve doğum veya çeşitli durumların tesadüfi koşullarına bakılmaksızın her kadın ve erkeğin başkaları tarafından kabul edildiği bir toplumsal düzen rüyasıdır. (agy., 2012: 214-15)

Adams tarafından 1931 yılında ilk kez kullanılmış olmasına rağmen, bu terim, tarih itibarıyla Avrupalının Amerika'ya göç etmesini kapsayan çok daha eski tarihlere dayanır. Jim Cullen, Amerikan Rüyasının izini Puritanların Amerika'daki varlıklarına kadar sürer. Cullen'e (2003) göre bu rüya Amerika'nın ortaya çıktığı ilk dönemlerde dahi bireyciliğin önem kazanmasıyla zemin kazanmış, iyi bir yaşam kalitesi arzulayan Puritanların girişimleriyle Amerikan Rüyasının ilk tecrübeleri hissedilmiştir. Amerika'daki ilk yerleşimciler, Avrupa'da geride bıraktıklarından daha iyi bir yaşam beklentisiyle buraya göç eder. Avrupa'dan ayrılmalarının temel nedenlerine bakıldığında en önemli faktörlerin dini baskı, zulüm ve yoksulluk olduğu görülür. İnsanlar kişisel özgürlüklerini tatmin etmek adına ülkelerinden ayrılır. Beklentileri arasında haysiyetlerini koruma ve mutlu olma, ekonomik refah ve barış, yoksulluktan şöhret ve servete ulaşmanın yanında; paçavradan zenginliğe geçiş, sosyal eşitlik ve fırsat eşitliği, sınıfsız bir toplum düzeni, Tanrı'nın seçilmiş insanların bulunduğu vaat edilmiş topraklarda dini özgürlük ve siyasi demokrasinin sağlanması. Amerikan Rüyası her zaman Amerika'ya yolculukta en çok aranan neden olmuştur. Herkes bu rüyanın varlığından haberdar olmuş ve birçok kişi bunun için mücadele yolunda ölmüştür. Amerikan Rüyası sadece tek bir rüya olarak tanımlanmaz; Amerika Birleşik Devletleri'nin sunduğu tüm fırsatları kapsar. Amerika Birleşik Devletleri kurulduğundan bu yana, insanlar Amerikan Rüyasının tanımına ulaşmak için gayret sarf etmişlerdir. Zaman geçtikçe, bu hayalleri daha karmaşık hale gelmiş ve zamana hitap etmek adına büyük ölçüde değişmiştir.

Amerikan Rüyası teriminin anlamı tarihin akışı içinde değişiklik göstermiştir; terim, hem kişisel idealleri (örneğin ev sahibi olma ve gelişmeye dönük hareketlilik gibi) hem de küresel vizyonu içerir hale gelmiştir. Bugün, bu değerler sistemi, Amerikalılar açısından sıkı çalışmayla refah sağlamak için bir fırsat anlamına gelir. Burüyaya göre, bu fırsat kişinin yapay engeller olmadan çocuklarını büyütmesi ve onlara iyi bir eğitim ve kariyer sağlaması içindir. Bu, insanların sınıf, kast, din, ırk veya etnik kökenine göre onları sınırlandıran bir takım kısıtlamalar olmaksızın bireysel seçimler yapmak için bir fırsattır. Bu fırsatla birlikte, Amerika'ya göç eden kesimler, özgürlüklerini ve maddi isteklerini tatmin etmek için çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki göçmenler kendi dillerindeki etnik gazetelere sponsor olmuş; editörler genellikle Amerikan Rüyasına katkıda bulunmuşlardır (Rhodes, 2010).

Birçok insan, zengin olma yolunda daha büyük bir şans elde etmek için Amerikan Rüyasına bağlanır. Bazıları, Amerikan Rüyasına ulaşmanın kolaylığının teknolojik gelişmelerdeki değişiklikler, altyapı ve bilgi durumu, hükümet düzenlemeleri, ekonomik durum

ve Amerikan demografisinin gelişen kültürel değerlerinde yattığını varsayar. Amerikan Rüyasının uyumlu bir Amerikan deneyimi oluşturmaya yardımcı olduğuna inanılır, aynı zamanda bu rüya abartılı beklentilerden de sorumlu tutulur (Greider, 2009). Bazı yorumcular, eşitlikçi Amerikan Rüyasına olan derin inanca rağmen, modern Amerikan zenginlik yapısının hala nesiller arasındaki ırk ve sınıf eşitsizliklerini sürdürdüğünü kaydeder (Johnson, 2006: 6-10). Heather Beth Johnson (2006: 6-10), avantaj ve dezavantajın her zaman bireysel başarı veya başarısızlıklarla alakalı olmadığını; bu durumun çoğu zaman bir sosyal grupta öncelikli konumda olduğunu ifade eder.

Terim, popüler söylemde sıklıkla kullanılmıştır; çeşitli akademisyen ve uzmanlar bu terimin Amerikan edebiyatındaki yansımalarını Benjamin Franklin'in *Autobiography*'sinden (Lemay, 1986: 349-60) Mark Twain'in *The Adventures of Huckleberry Finn* (1884), Willa Cather'in *My Ántonia* (Miller, 1974: 112-23) F. Scott Fitzgerald'ın *The Great Gatsby* (1925), Theodore Dreiser'in *An American Tragedy* (1925) ve Toni Morrison'ın *Song of Solomon* (1977) (Bloom, 2009) isimli yapıtlarına kadar işlemiştir. Amerikan Rüyası temasını işleyen diğer yazarlar arasında Hunter S. Thompson, Edward Albee (Canaday, 1966: 28-34), John Steinbeck (Haugen, 2010) ve Langston Hughes (Lloyd, 1976: 16-18) de vardır. Amerikan Rüyası, Arthur Miller'ın *Death of a Salesman* adlı yapıtında da tartışılır; oyunun kahramanı, Willy Loman, Amerikan Rüyası uğruna bir yolculuğa çıkar.

1920'den bu yana, Sinclair Lewis ve F. Scott Fitzgerald gibi çok sayıda yazar Amerikan Rüyası izinde materyalizmi sertçe eleştirmiş veya alay konusu yapmıştır. Örneğin, F. Scott Fitzgerald'ın 1925'te yayınladığı klasiği *The Great Gatsby*'de Jay Gatsby'nin ölümü günümüz Amerikalıların karamsarlıklarını yansıtan Amerikan Rüyasının çöküşünü yansıtır (Gross, 1998:5). Amerikan Rüyası, John Steinbeck'in *Of Mice and Men* yapıtında bir ana temadır. George ve Lennie adındaki iki arkadaş, kendilerine ait bir dönüm arazi ve ahır hayal eder, bu sayede daha iyi bir yaşamın keyfini sürebileceklerinin düşünüyü kurarlar. Yapıt, daha sonra Amerikan Rüyasının herkesçe ulaşılamayacağını ve bunu da birkaç kişi için Amerikan Rüyasına ulaşmanın mümkün olabileceği çelişkisiyle ispat ederek gösterir.

1949 yılında, Arthur Miller Amerikan Rüyasının izinin sürüldüğü ve başarısızlıkla sonuçlandığı *Death of a Salesman*'ı yazmıştır. Arthur Miller, Amerika'ya göç etmiş bir Avrupalı aileyi portrelerken onların başarıya ulaşmada ne denli eksik rol aldıklarını ve karakterlerin toplumun ahlaki ve sosyo-psikolojik yönlerini nasıl ifşa ettiğini resmeder. Saplantılı bir umutsuz arayışı olan Willy Loman tipik trajik bir kahramana has özellikler taşır. Willy, asıl emellerine ulaşamaz. İntihar girişimi ona çözümlenemeyen bir sonuca az da olsa yaklaşmasını sağlar. Willy, satış mesleğinin gerektirdiği ticari ilişkilere yönelik profesyonel bir bakış açısı kazanır. Ancak, özenle inşa edilmiş yapay hayatı içinde kişisel bir başarısızlık yaşar ve kendi düşüncelerinden ve ailesinden kaynaklanan hataları fark etmede başarısız olur. 'Loman' veya 'Low-man (önemsiz bir adam)' adı onu kişisel, duygusal, ruhsal manada etkilemekte gerçekten etkili olur. Düşünceleri, çevresindeki insanların onu gerçek anlamda ne açıdan değerlendirdiğini yönlendirmede etkili olur. Willy, zihnini yoran ve kendi bakış açısına göre gerçekle yüzleşmesini sağlayan bir takım öğelere karşı geri çekilmek ister ve farklı bir tavır takınır. İçinde yaşadığı çevrenin kendisine yüklediği sosyo-psikolojik yüklerle mücadele etmede başarısız olur. Amerikan Rüyasını gerçekleştirememesi ve bu konudaki ümitsizliği hayatının

doruk noktası olur. Başarısız oluşu, ailesinin ve özellikle eşinin ona karşı beslediği muhabbeti azaltmada çok da etkili değildir, ancak materyalist bir kimliğe bürünüp zenginlik uğruna sürekli gerçeklikten uzak tavırlar takınması bu oyunun gerçek bir trajedi olmasındaki en önemli etkidir. Bu başarısızlığa rağmen, Willy'nin gerçekleştirmeyi arzuladığı Amerikan Rüyasını oğlu Biff'in yerine getireceğini düşünmesi ve bunu bir mirasmış gibi oyunun sonunda sezdirmesi en büyük trajedi örneğidir.

Amerikan rüyası temel inanç ve değerlerde oldukça sivrilir. Amerika'nın bölgesel ve kültürel çeşitliliğine rağmen, bu belirli özellikler ülkeye farklılık kazandırır ve bugün hala çoğu Amerikalılaşmış Avrupalı tarafından benimsenir. Amerikan Rüyasını oluşturan kavramlar özellikle '1-Özgürlük, 2-Bireycilik, 3-Hareketlilik, iyimserlik, esneklik, 4- Çok Çalışma, 5-Gelişme' başlıklarıyla sıralanabilir. Belirtilen başlıklarla birlikte Arthur Miller'in örneklediği Avrupalı toplumunu, Loman ailesi ile bir ilişkilendirme yaparak belirtilen başlıklarla bütünleştireceğiz.

AMERİKAN RÜYASININ KAPSAMI ve DEATH OF A SALESMAN

Özgürlük

Özgürlük, Amerika'nın değişmez meselesi olmasının yanı sıra, en derin bir sorundur (Pinsker, 2001). Jim Cullen (2003:10) Amerikan Rüyasının özgürlük ile derin bir bağının olduğunu belirtir. Amerikalılar genelde ülkelerini en özgür, en iyi ve aynı zamanda en üstün ülke olarak niteler. Ülkelerini, bireysel özgürlük ve fırsatları düşleyen kişilere kucak açan bir cennet olarak düşünmekten zevk alırlar. Amerikalıların özgürlük anlayışını tüm insanların eşit olduğu ve hükümetin görevinin konuşma, basın ve dini özgürlükler dâhil bireylerin devredilemez haklarını korumak olduğu inancı şekillendirir. Bu kavram tüm özgürlükleri belirtmek açısından ekonomik özgürlüğü de kapsar. Amerikalı uzman Sanford Pinsker (2001) özgürlük konusundaki düşüncelerini şu sözlerle belirtir: "Amerikalılar olarak biz özgürlük için hiç kimsenin önünde eğilmeyiz, ancak aynı zamanda biz Bağlılık Yemininde (Pledge of Allegiance) "herkes için özgürlük ve adalet" konusunda ısrar eden bir ülkeyiz". Pinsker (2001) Amerika'da var olan özgürlüğün Amerikan Devrimiyle yakından alakalı olduğunu "Amerikan Devrimi nasıl devrimci hüviyet kazandı?" sorusunu cevaplandırırken Amerikan tarihinin aynı zamanda Amerikan Devrimine de uzandığını belirtir. "Özgürlükle ilgili temel sınırlamalar veya devrimci retoriğin gerçek dışılığı Devrimin özü ile ilgili" (Brown, 1976) somut gerçekleri belgeler.

Arthur Miller'in, özgürlük ve ekonomik maddeciliği birbiriyle çatışmalı halde resmettiği *Death of a Salesman*'da karakterlerin özgürlüğünün sembolik manada 'maddenin' arkasında yattığını iddia ettiği belirir. Kendilerine asıl özgürlüğün ekonomik doyum ile ulaşacağına inanan Loman ailesi, 'özgürlük' ve 'materyalistik aile düzeni' arasında sıkışır. Nitekim Loman ailesinin ekonomik durumu kendilerinin materyalist bir bakış açısı kazanmalarına sebep olurken aile refahını yerle bir eder. Ekonomik olarak doygunluk seviyesine ulaşmış özgürleşme hayali Willy'nin intiharını hızlandırır. Ben'in son söylediği-"Orman karanlık fakat elmas dolu"⁴ (Miller, 2000:106) sözü Willy'nin intiharına yol açan ve ticari ve maddi kapasitesinin farkında olmasını sağlayan önemli bir etken olur. Willy'nin zenginlik yolundaki başarısızlığı, Willy için hayatı bir ahlaki mücadeleye dönüştürür. Onun intihar girişimi Ben'e

⁴"The jungle is dark but full of diamonds,..."

göre “hiç de bir terfi değil” aksine “elmas gibidir... Dokunulmayacak kadar sert ve kabadır”⁵ (agy, 2000: 107). Willy, çeşitli tecrübelerden sonra, sattığı ürünlerin aslında kendi hayatından başka bir şey olmadığını anlar. İntiharından önce, bütün geçmiş yılların bir ‘hiç’ oluşu ve farklı yolculukların hayatına bir şey katmayışı, onu hayatla bağlantısı olmayan adeta ‘yaşayan bir ölü’ düşüncesine iter. Sattığı ömrünün materyalizm etkisiyle hiç özgürleşemediğini göremeyen bir tiplere Miller’in aktarmaya çalıştığı Avrupalı tipidir.

Bu yapıta ilk bakıldığında sıradan bir tüccarın trajik ölümünün işlendiği düşünülür. Aslında özellikle 1920 ve 30’larda meydana gelen Amerikan Rüyası ve Büyük Buhran gibi iki önemli olayın Amerikan toplumuna etkisi vurgulanır. WillyLoman ve ailesi, hayatlarını Amerikan materyalizmi üzerine kurmaya çalışmış ve zenginlik yolunda Amerikan rüyasına kapılarak yabancılaşmışlardır. WillyLoman, Avrupa’dan Amerika’ya göç etmiş ve Amerikalılaşmak için bir takım erdemlerden vazgeçmiş bir toplumun bireylerini yansıtan materyalist, çıkarıcı ve bencil bir tiptedir. Toplumda büyük yara açmış Dünya Ekonomik Bunalımı bu orta halli aileye de büyük yük yükler. Daha zengin, daha özgür olacaklarını düşündükleri Amerika’da WillyLoman ve ailesi çaresizliğe ve ekonomik buhranla birlikte ahlaki yozlaşmaya boyun eğer. Özgürlük WillyLoman’ın ölümüyle tasvir edilir: Willy, ölümler birlikte özgürlüğüne kavuşurken, Loman ailesi de Willy’nin ölümüyle bir rüyanın baskısından kurtulmuş bir halde özgürleşir.

Bireycilik

J.A. LeoLemay’a (1978) göre Amerikan Rüyası bir bireycilik felsefesidir. Ona göre (agy, 1978) bireycilik felsefesi “dünyanın bireyler tarafından etkilenebilir ve değiştirilebilir” olduğunu savunur. Lemay’ın (1978) ifadesiyle “Amerikan Rüyası bir olasılık rüyasıdır-sadece zenginlik ya da saygınlık ve güç değil, insanlığın çeşit çeşit yetenek ve dürtülere sahip inanılmaz çeşitlilikteki insanların destekleyebildiği kadar çok olanağa sahip olmasıdır”.

İlk zamanlarda, çoğu Amerikalının başarısı kendi ilkeliklerinin yol açtığı zorluk ve baş koyma yeteneklerine bağlıydı. Sonraları ise kendine güvenen, kendi kendine yeten bağımsız birey idealizmi oluşmaya başladı ve bu durum hala canlıdır. Hükümetin düzenlemelerine hala karşı konulur ve bu da rekabetçi bir toplumda bireyin yaşamını sürdürme ve başarıma sorumluluğu olarak görülür. Bu kavram başarı uğruna ‘sadece tek olma’, ‘kendi çıkarlarını koruma’ fikrini de ima eder. Gittikçe yalnızlaşan birey aynı zamanda yalnızlığın yol açtığı yüklerle birlikte toplumun en dengesiz varlığı haline gelir. Yalnız yaşayan birey, bir takım sorumluluklarla birlikte gelecekte endişe etmeye başlar ve böylece umut tek çıkar yol haline gelir. Bu bağlamda Amerikan Rüyası “birey açısından, bu inanılmaz çeşitlilikteki insanların yapmak isteyebileceği sayısız şeyden herhangi biri için yeni bir başlangıç umududur. Bu arzular da kişiden kişiye değiştiği gibi değişir olsa da, hepsinin ortak bir yönü vardır”(Lemay, 1978): Umut.

Miller bunu en iyi Happy karakteri ile simgeler. Happy’nin bağımsız tavırları ve kendi kendine yetebilirliği düşüncesi bu düşünceleri en iyi destekler. Ancak Happy’nin görünürde bağımsız fakat yalnız başına kaldığında bağımlı bir kimliği vardır. Happy ne babasından ne de kardeşinden etkilenir. Aslında, babasının ve Biff’in sırtlamaya çalıştığı tatlı ama acı Amerikan

⁵“Not like an appointment at all. A diamond is rough and hard to the touch.”

rüyasının arkasındaki sahte mutluluk sembolüdür. Oyunun başından sonuna kadar nerdeyse aynı tavrı takınan Happy, Avrupalı Amerikan toplumunun belirli bir kesimini yansıtır. Babasının ölüm intikamını oyunun sonunda sembolik de olsa hızla rakete vurarak almaya çalışması, kendi kritik durumunun kanıtıdır; kardeşinin karşılanması zor beklentilerinin gölgesinde yaşayan Happy için Rüyanın klişeleşmiş yalanlarından kaçış yoktur. Happy'nin hastalıklı hali iyileştirilemez durumdadır- bağımsız hareket edebilmesi için sahip olması gereken en küçük bilgi ve kapasiteden bile mahrumdur. Kendi ayakları üzerinde durabilmesini sağlayacak bir becerisi yoktur, tamamen babasına bağlı bir hayat sürmektedir. Amerikan Rüyasının gerçekleşmemesi durumunda en fazla hırpalanacak olan Happy hiç de ismini çağrıştırmayan bir sonla karşı karşıyadır

Bu yapının yarattığı güç ve popüleritenin daha temel bir nedeni de yapıtta rol biçilen bireylerin bağımlılıktan bağımsızlığa, çaresizlikten güç kazanımına yükselişinin arketipsel çekiciliğinde yatar. Bu normal gelişim sürecinde, her insan belirsizlikten kimlik kazanımına, bebeklikten olgunluğa geçiş deneyimlerini yaşar; hepimiz Amerikan Rüyasını yineleriz (Lemay, 1978). Bu sebeptendir ki Amerikan Rüyası bu kadar çok insan için çok önem teşkil eder, bu önem Amerikan edebiyatı için de geçerlidir.

Hareketlilik, iyimserlik, esneklik

Amerikan Rüyasının bir diğer üçüncü yönü ilk ikisine eşlik eder; bu üçüncü özellik bu ikisinin çıkışının bir ön koşulu mahiyetindedir. J.A. Leo Lemay (1978) bu üçüncü basamağı "umut felsefesi" ve hatta "iyimserlik felsefesi" diye adlandırır. Lemay'e (1978) göre bireycilik ve özgür irade inancı, paçavradan zenginliğe veya iktidarsızlıktan iktidara çıkışumudu gibi bireyin umudunun olmasını talep eder.

Amerikalıların pragmatik yönleri ve sınırsız kaynak inançları onların hareketlilik geleneğiyle ilişkilidir. Amerikan Rüyası batıya yerleşmeyi de kapsar. Batıya yerleşmek, 'batıya gitmek' uçsuz bucaksız bir ülkede taze bir başlangıç yapmak anlamına gelir (coğrafi hareketlilik). Bugün bile başarıma şansı konusundaki aynı düşünceyle, Amerikalılar hala iyi bir iş ve daha iyi bir iklim yoluyla hayatlarını geliştirmek için çok uzaklara gitmeye hazırdır. Hayatın bir gerçeği olarak, 'başarı merdiveninde' daha yüksek bir sosyal hareketliliği (aşağı ve yukarı) benimserler ve bunu, yeni fırsatların peşinden giderken esnekliklerine ve bireysel başarılarına bağlarlar.

Arthur Miller, bu durumu, başarı merdiveninin ilk basamağı olarak Willy'nin öz çocuklarına Amerika'yı betimlerken hayal edilen ülkenin insanlarından ve sözüm ona 'güzellik yumağı' diye nitelendirilen ülkeden bahsederken ironik bir dille sentezler. Amerikan Rüyasına kapılan Willy duygularını ifade ederken bile gözünde büyüttüğü Amerika'nın ailesini parçalayacağından şüphe duymaz. "Sen, Happy ve ben, size bütün şehirleri göstereceğim. Amerika güzel şehirler ve mükemmel insanlarla doludur. Ve evlatlarım, onlar beni tanıyorlar, beni Amerika'nın yukarisından aşağısına herkes tanıyor. En iyi insanlar..."⁶ (Miller, 2000:24) sözleri batıya yeni yerleşmiş bir bireyin kendini tatmin etme uğraşlarıdır.

⁶"You and Hap and I, and I'll show you all the towns. America is full of beautiful towns and fine, upstanding people. And they know me, boys, they know me up and down New England. The finest people."

Çok çalışma

Amerikalıların iş etiğine göre, sıkı çalışma ve öz disiplin gösterme bireyin görevleridir. Çok çalışmayla kazanılan maddi başarı Tanrı'nın lütfunun bir işareti ve zenginliğin kapısını açacak iyi bir eğitim olarak görülür. Bunun bir toplum ve iktidar uzlaşısıyla gerçekleştirileceğini düşünen Amerikan Başkanı Barack Obama (2006: 88) bu konuda şunu belirtir:

Bu uzlaşmayı yaratmak için, bizim piyasa sisteminin zaman içinde nasıl geliştiğine bakmamız gerekir. Calvin Coolidge'in bir zamanlar belirttiği gibi "Amerikan halkının başlıca meselesi iştir" ve gerçekten de yeryüzünde pazar mantığına sürekli misafirperver olan bir ülke bulmak zordur. Anayasamız, özel mülkiyet sahipliğini bizim özgürlük sistemimizin kalbine yerleştirir. Dini geleneklerimiz çok çalışmanın değerini takdir eder ve erdemli bir yaşamın maddi bir ödül ile neticeleneceğine dair inancı ifade eder.

Endüstrileşmeyle birlikte çok sayıda insan Amerika'ya göç ederek kapitalizmin tuzağına düşer ve "sonuçta görünüm ile gerçek arasındaki çelişkiyi yaşamı pahasına ödemek durumunda" (Beşe, 2007) kalır. Willy Loman da bunlar gibi bu rüyanın yanıltıcı hayaline kapılır. Gerçekle görünüm arasındaki uç noktalar o kadar belirginleşir ki Willy Loman ve ailesi yaşadıkları toplum içinde yalan söylediklerinin, hırsızlık yaptıklarının farkında olmalarına rağmen, bunu görmezlikten gelir ve gerçekte kim olduklarını kabul etmezler. Amerika'nın gizemi Willy Loman ve ailesini son derece etkiler. Amerika Willy'nin gözünde adeta "Karanlık fakat içi elmaslarla dolu" (Miller, 2000: 106) bir ülkedir. Karanlık Amerikan hayatının "elmas" olarak nitelendirilen 'zenginlik' ve 'özgürlük' kavramları büyük bir düş kırıklığıyla sonuçlanır ve kendilerine dayatılan toplumsal olaylar kendilerini toplumdan uzaklaştırıp adeta toplumsuzlaştırır ve onları kimliksiz hale getirir. Toplumun ahlaki değerleri sorgulanamaz olur ve Willy Loman ve ailesinin yansıttığı benzer bir Amerika hayranı Avrupalı toplum modeli oluşur.

Aslında sıkı temeller üzerine kurulu olan bilindik Amerikan aile yapısını temsil eden Loman ailesi, Willy Loman'ın gerçekleştirmeye çalıştığı Amerikan Rüyasının sancılılarıyla parçalanır. Amerikan Rüyasının 'çok çalışma' evresinin sembolü olan Willy Loman, izini sürdüğü zenginlik ve refah yolunda bunalıma kapılır ve Rüyayı gerçekleştirmeden hayatına son verir. Kendisinin gerçekleştiremediği düşünüyü oğlu Biff'in gerçekleştirmesini arzulayan Willy, aile bütünlüğünü sağlamaya çalışırken parçalanmayı hızlandırır. Ailenin parçalanmasında en büyük suç Willy'nindir ve bu anlamda "Willy'nin suçu, öz bilinç ve eleştirel bakış açısını kullanamamasından" (Beşe, 2007) kaynaklanır. Çevresinde gelişen olayların farkında olmayan Willy Amerikan toplumunun kendisine gösterdiği saygıdan bahsederken aslında bunun da bir rüya olduğunun farkında değildir. Willy, başarıya bu şekilde ulaşacağını hayal eder. Fakat bu düşünce, ailesinin parçalanması ve kendisinin ölümü gibi trajik başarısızlıklarla son bulur.

Gelişim

Koloni dönemi sonrası Amerika'sından söz ederken Jim Cullen (2003: 137) "başından itibaren, o zaman, Amerika'da para gibi önemli bir soyutlama malzemesinin yanında aynı zamanda birbirinden farklı insanların hayatlarını değiştiren, kazandıran ya da kaybettiren belirli

bir coğrafyanın” ortaya çıkışından itibaren bu gelişimlerle beraber Amerikan Rüyasının hız kazandığını belirtir.

En başından beri, gelişime dönük inanç ve fırsatlardan yararlanarak kazanılan kişisel gelişim isteği, Amerikalılar için çok önemli bir yere sahiptir. Farklı bir açıdan bakıldığında, Amerikalılar ülkenin gelişimini büyüyen zenginlikte, ekonomik güç ve siyasi istikrarda olduğunu iddia ederler. Amerikalılar kendilerini her zaman bir misyona sahip ülke olarak görmüşlerdir. Örneğin 19. Yüzyılda batıya yerleşmek ülkenin kaderi olarak görülür, Tanrı'nın seçilmiş halkının ilahi prensiplere yayılma isteğinin manifestosu şeklinde değerlendirilir. Uluslararası olarak da, Amerikalılar kendilerinin bu durumda benzer bir rol aldıkları eğilimini de taşırlar. Örneğin demokrasiyi ve batı yaşam tarzını tüm dünyaya yaymak ve bu alanda da gelişim gösterdiğini ispat etmek bu eğilimin göstergeleridir.

Loman ailesinin hayatına bakıldığında, ailenin hep zenginlik uğruna çabaladığı görülür. Genel anlamda “Amerikan rüyası sahip olunan değerler(araba, ev, yat, para), hayat tarzı (boş vakit, çekirdek aile, iyi bir iş), politik görüş (özgürlük, hürriyet, demokrasi) ve olası toplumsal olaylar (göç, kaynaşma, hareketlilik)” gibi öğelerden oluşmaktadır. Loman ailesi Amerikan rüyasının bu değerlerinden sadece maddi olanlarına sahip olmak ister ve sadece sahip olacaklarını düşündükleri klasik değerlerden ibaret olan bir hayatı benimser. Dolayısıyla korkuları da bu çıkarları etrafında bütünleşir. Sıkı sıkıya izini sürdükleri maddi beklentiler, WillyLoman'ın materyalist bir kimlik kazanarak intiharına, Biff'in babasız kaldığı toplumda yabancılaşmasına ve Linda'nın da koruyamadığı eşinin kendisini yalnız bırakmasına yol açar.

SONUÇ

Amerikan rüyasını gerçekleştirmek üzere yola çıkan Loman Ailesi, sırf bu arzuları uğruna nerdeyse yapıtın her bölümünde farklı kimliklere bürünür. Kendisini güvenilir olarak gören Willy, hırslı olması nedeniyle yapıtın sonunda güvenilmez, sevilmez, maddiyatçı ve çıkarıcı hareketlerle tavır sergileyen ve özellikle yalancı birine dönüşür. Miller, Willy ve ailesinin soy ismini de ilginç bir çağrışımla aktarır. ‘Loman’ ismi kimi yazarlar tarafından aslında “Low-man” yani “Önemsiz Adam” olarak belirtilir, Miller'in bu ismi kullanmadaki amacının “yapıttaki karakterin uygun olmayan davranışlarını vurgulamak” olduğu söylenir.

Bu yapıtta WillyLoman Amerikan rüyasının peşindedir: para, sosyal statü, iyi bir ev, mutlu bir aile ile ekonomik ve sosyal açıdan saygınlık. Fakat maddi çıkarlar toplumun nerdeyse tamamının ortak beklentisi olduğu için saygınlık, maddi etkilere bağlı olarak toplumsal statüye göre değerlendirildiği için ya tamamen yok olur ya da tamamen ön plana çıkar. Saygın bir çevresinin olduğunu düşünen Willy, aslında kendisine saygı duyan tek kişinin eşi Linda olduğunu göremez. Linda eşini sever ve hatta Willy'nin çektiği tüm sıkıntılara rağmen ona saygı gösterir.

Yapıtta, toplumun kendi çıkarları uğruna her şeyi yapabilecek seviyeye gelmesi, aslında saygı, sevgi, hoşgörü, muhabbet gibi toplumsal değerlerin yok olmasını hızlandırır. Nitekim kişinin statüsüne bağlı olarak kişiye biçilen değer ile birlikte, “saygınlık” ifadesinin bu statüye bağlı olarak geliştiği saptanır. Bu kapitalist yapının en önemli ayağını teşkil eden Amerikan rüyası ve Büyük Ekonomik Buhran onun ölümüne katkı sağlar. Bu iki önemli olay toplum içinde Willy'nin kişiliksiz, saygınlığı düşük, istenilmeyen biri olmasına sebep olur. Konum

sahibi olmayışı ve sadece bir satıcı oluşu onun eskiden yanında çalıştırdığı kişilerin bile ona saygısız tavırlar göstermelerine bile neden olur. Bu kişilerin hiçbirinin onun cenazesine katılmaması bu durumun açık bir göstergesidir.

Death of A Salesman'de her bir karakter farklı bir korkuya kapılır. WillyLoman, rüyalarına, özlem duyduğu Amerikan yaşantısına ulaşamama korkusunu; eşi LindaLoman, kocasını Amerikan rüyası uğruna kaybetme korkusunu; Biff babasının yanlış hareketlerinden dolayı toplumdan ayrı tutulma veya toplum tarafından kabul edilmeme korkusunu yaşar. Bu korkuyla birlikte hayatlarına yön vermeye çalışan bu kişiler aslında ümitsizlik içinde kaderlerine teslim olurlar. Arthur Miller, Loman ailesinin canlandırdığı Amerikan Rüya takipçisi karakterinin gerçekliğini anlatırken, onun hayal ettiği dünyanın sadece zenginlik dolu bir hayattan ibaret olduğunu aktarır.

KAYNAKÇA

- ADAMS, J. T.(2012). **TheEpic of America**. New York: First Transaction Printing.
- BARKER, S. "**Critic, criticism, critics**" **The Cambridge Companion to Arthur Miller** (ed.) Christopher Bigsby. Cambridge Collections Online.
- BEŞE, A. (2007). **Amerikan Tiyatrosunda Aile ve Başarı Düşü**. İstanbul: De Ki Basım Yayın.
- BIGSBY, C.W.E. (1984). **A Critical IntroductiontoTwentieth Century American Drama**. Cambridge: Cambridge UniversityPress.
- BLOOM, H. (1987). "**Introduction.**" **Arthur Miller: Modern Critical Views**.New York: Chelsea House Publishers.
- , (2009). Haroldand Blake Hobby, eds. **The American Dream**. New York: Chelsea House Publishers.
- BROWN, L, W. (1976) "*The American Dream and the Legacy of Revolution in thePoetry of Langston Hughes*" **Studies in Black Literature**.pp 16–18.
- CANADAY, N.Jr. (1966). "*Albee'sTheAmericanDreamandtheExistentialVacuum.*" **South Central Bulletin**.Vol. 26, No. 4 pp 28–34
- DOUGLAS, L.**Fear As Governance: Arthur Miller's The Crucible As Contemporary Reflections**. Coteand Khouri, American Dream 1930-1995.
- GREIDER, W. (2009). "*TheFuture of theAmericanDream*".**TheNation**, Retrieved on June 20, 2005.
- GROSS, D.and Mary Jean Gross. (1998). **Understanding The Great Gatsby**. Westport City: New York Times Company.
- HAUGEN, H. ed. (2010) **The American Dream in John Steinbeck's of Miceand Men**.California: Greenhaven Press.

- KAMP, D. (2009). "Rethinking the American Dream". **Vanity Fair**. Archivedfromtheoriginal on May 30, 2009. Retrieved June 20, 2009.
- LEMAY, J. A. L. (1986). "Franklin's Autobiographyand the American Dream," in J. A. Leo Lemayand P. M. Zall, eds. **Benjamin Franklin's Autobiography**. Norton Critical Editions.
- MILLER, A. (2000). **Death of a Salesman**. London: PenguinBook.
- . (1989). **Plays: One**. London: Methuen Drama.
- MILLER, J. E. Jr. (1974). "My Antonia and the American Dream" **Prairie Schooner**, 48, no. 2 pp 112–23.
- OBAMA, B. (2006). **The Audacity of Hope: Thoughts on Reclaiming the American Dream**. New York: Crown Publishers.
- RHODES, L. D. (2010). **The Ethnic Press: Shaping the American Dream**. New York: Peter Lang Publishing.